

5. Міхеєнко О. І. Валеологія: основи індивідуального здоров'я людини: навчальний посібник / О. І. Міхеєнко. — Суми : Університетська книга, 2009. — 400 с.
6. Устав (Конституция) Всемирной организации здравоохранения // Основные документы. — 40-е издание. — Женева, 1995.
7. Цимбал Н. М. Основи здоров'я. 5 клас. Посібник для вчителя. — Тернопіль: навчальна книга — Богдан, 2006. — 160 с.
8. Шахненко В. І. Чи коректним є сучасний розгляд послідовності складових здоров'я людини, їхнього взаємозв'язку та взаємовпливу / Науково-методичний журнал «Основи здоров'я» // Шахненко В. І. // № 1 (61), січень 2016, С. 13-18.

МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ТА ЛІКУВАННЯ ОЖИРІННЯ І ДІАБЕТУ

Білик О.А., Баранова К.О.

Харківський національний медичний університет, Харків, Україна

Вступ: Ожиріння — стан організму, при якому накопичуються в надлишку жиrowі відкладення. В останнє десятиліття було показано, що велика кількість ендокринних, запальних, нервових і клітинних процесів порушується при ожирінні. Хоча можливо, що один з цих факторів відіграє домінуючу роль, багато з цих факторів взаємозалежні, і цілком ймовірно, що їх динамічна взаємодія лежить в основі патофізіології резистентності до інсуліну. Пов'язана з ожирінням резистентність до інсуліну є основним фактором ризику розвитку діабету 2 типу та серцево-судинних захворювань. Розуміння біології цих систем сприяє пошуку втручань, які спеціально запобігають або лікують резистентність до інсуліну і пов'язані з ним патології.

Основна частина. Доведено, що зниження маси тіла на 1 кг при ожирінні збільшує тривалість життя хворого на діабет 2-го типу в середньому на 3-4 місяці, а у осіб з ожирінням без діабету зменшує ризик його розвитку на 3%.

Число осіб, які страждають на ожиріння, у всьому світі, досягло 2,1 млрд. Доведено, що у людини, яка має проблеми зі здоров'ям, пов'язаних з ожирінням, збільшується відсоток захворюваності та смертності. У осіб з ожирінням розвивається резистентність до клітинної дії інсуліну, що характеризується порушеною здатністю інсуліну пригнічувати вихід глюкози з печінки і стимулювати поглинання глюкози в жирах і м'язах. Інсулінорезистентність — ключовий етіологічний фактор для цукрового діабету 2-го типу, який досяг масштабів епідемії. Зміни в способі життя виявляються важкодосяжними для людей з ожирінням. Зв'язок між ожирінням і резистентністю до інсуліну, ймовірно, є причинно-наслідковим зв'язком, адже втрата ваги або посилення корелює з підвищенням чи зниженням чутливості до інсуліну.

Визнано, що через збільшення концентрації жирних кислот в плазмі зазвичай підвищуються в осіб з ожирінням. Жирні кислоти, які секретуються з адипоцитів, вважаються джерелами енергії для інших тканин тіла. Жирні кислоти функціонують як ендокринні фактори, які регулюють метаболічну функцію в тканинах-мішенях.

На сьогоднішній день запропоновано десятки методів лікування ожиріння. Поширеним та новим прикладом лікування ожиріння є «безконтактне психічне програмування». Головною характеристикою цього методу є те, що цей метод змушує організм самостійно (без дієти) «спа-

лити накопичені запаси жиру і більше їх не набирати». Хворі ожирінням, яким важко самостійно перебудувати свій спосіб життя, повинні консультуватись з психотерапевтом. Психотерапевтичний вплив направлений на зміну способу життя хворого, а саме — дотримання дієти, при можливості, з поєднанням підвищення фізичної активності.

Серед різних груп хворих краще дотримуються і легше переносять дієту пацієнти з цукровим діабетом 2-го типу та ожирінням. Це пояснюється поєднанням результатів дієтотерапії: схудненням, помітним поліпшенням самопочуття і тій чи іншій ступенем нормалізації вуглеводного і ліпідного обміну, тобто компенсацією самого захворювання — діабету 2-го типу. Регуляція маси тіла при поєднання цукрового діабету та ожиріння включає:

- дієтотерапію, в основі якої лежить створення негативного енергетичного балансу шляхом перевищення витрати енергії організмом над її споживанням з їжею;
- фізичну активність — адекватні можливостям пацієнтів фізичні навантаження, які посилюють ефективність дієтотерапії шляхом збільшення енерговитрат і самі благотворно впливають на обмін речовин і стан здоров'я;
- поведінкову психотерапію — психологічний вплив на харчову поведінку, що має забезпечити мотивацію до тривалої дієтотерапії та зміни способу життя, попередити розвиток «дієтичної депресії» і рецидивів ожиріння.

Висновки. Ожиріння — це захворювання при якому надлишковий накопичений жир у тілі несприятливо впливає на стан здоров'я, призводячи до зменшення середньої тривалості життя чи/або збільшення проблем зі здоров'ям. Найбільших результатів можна досягти при використанні всіх трьох напрямків, але першорядне значення має дієтотерапія.

Література

1. Про затвердження Національного плану розвитку системи охорони здоров'я на період до 2010 року. Постанова кабінету міністрів України від 13 червня 2007 р. №815, 7 с.
2. Про затвердження нормативів надання медичної допомоги та показників якості медичної допомоги. Наказ МОЗ України №507 від 28.12.2002.
3. Про порядок контролю та управління якістю медичної допомоги. Наказ МОЗ України №189 від 26.03.2009.

РОЛЬ ЛЕЧЕБНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В БОРЬБЕ С ОЖИРЕНИЕМ

*Веретельникова Ю.А., Гриценко А.С.
Харьковский национальный медицинский университет, Украина*

Всемирная организация здравоохранения дает такое определение ожирению — это заболевание организма, для которого характерно избыточное отложение жира в подкожной клетчатке и тканях вследствие нарушения обмена веществ. Ожирение может быть как самостоятельной болезнью так и в виде симптома заболеваний, причиной которых чаще всего является нарушение функции эндокринных желез или поражение ЦНС. Ожирение очень распространено, имеет такую частоту: женщины —